

**ДОКЛАД,
ИЗНЕСЕН ОТ КР. ПРЕМЯНОВ-ПРЕДСЕДАТЕЛ НА СЪЮЗА НА ТРАКИЙСКИТЕ
ДРУЖЕСТВА В БЪЛГАРИЯ
ПРЕД ВЪРХОВНИЯ КОМИТЕТ НА СТДБ НА 19.01.2013**

1.Изпълнението на План – програмата за публични събития и чествания през 2012

Дейността на ръководството на Съюза на тракийските дружества в България през изминалия период бе подчинена на приетата от нас План-програма, както и на задачи, свързани с укрепването на организацията и нейното място в българското общество.

Възстановената през 1990г. тракийска организация създаде своя съвременна традиция с провеждането на масови прояви на исторически места и дати. Там по неповторим начин насочваме погледите на съвременното поколение към героичната история на тракийци. Като радатели на тракийската кауза, която е неотделима част от българската, ние останахме верни на своята традиция и търсехме пътища за консолидация на българския народ около онези ценности и приоритети, които съдействат да се съхрани историята и достойнството ни като народ. Затова и нашата програма имаше като важен компонент организацията и участието в ключови и символни за тракийската организация събития, свързани със 109-та годишнина от Илинденско-Преображенското въстание и 100 годишнината от освободителната Балканска война. С удовлетворение ще отбележа, че планираните инициативи и национални мероприятия, набелязани в програмата ни за 2012 година, са проведени. **Ще ми позволите да припомня най-важните от тях:**

Първо. За Деня на Тракия СТДБ организира серия от мероприятия. Датата 26 март в българския културно-исторически календар, е ден за помен и преклонение пред подвига на българските войни, загинали край Одрин. Но това е ден и на памет и почит към тракийските бежанци, намерили подслон в пределите на България, запазили своята родова памет и съхранили една от най-древните култури в Европа. Освен тържествения митинг, на който почетохме паметта на героите, бяха организирани поклонения пред святите за нас места, църковни служби, концерти и впечатляващ спектакъл в театър «София». Във връзка с това специална благодарност дължим на ръководството на ВСУ „Черноризец Храбър" и на неговия ректор проф. Анна Недялкова, за изключително успешното участие на представителния академичен състав в културната програма на 26 март. В организацията на честването в столицата активно участва г-н Николай Димитров от Софийското тракийско дружество. Мероприятията за деня на Тракия бяха уважени от столичния кмет Йорданка Фандъкова. Венци бяха поднесени от името на г-н Бойко Борисов – министър-председател на Република България.

Второ. Национален тракийски младежки събор на "Илиева нива".

Трето. Национален тракийски събор „Богородична стъпка" на Старозагорските минерални бани.

Четвърто. 109-та годишнина от Илинденско-Преображенско въстание през 1903 г. Петрова нива е един от най-ярките символи на българската памет, затова тази година разширихме

формата на честването с амбицията да се осмисли и разбере драмата, героизма и подвига на преобращенци. За целта ТНИ инициира и проведе научна конференция на тема: „Исторически и съвременни проекции на Преображенското въстание“.

Пето. Национален тракийски женски събор в с. Аврен, Крумовград

Шесто. 99-годишнината от разорението на тракийските българи в Маджарово, с отговорник Николай Димитров.

Седмо. Традиционният тракийски събор в църквата „Св. Георги“ в Одрин за запазването на православната традиция и българския национален дух в този край.

Осмо. Традиционният общотракийски събор в Одрин в българската църква „Св.св. Константин и Елена“.

Девето. Националният тракийски гергьовски събор в Поморие.

Десето. Националният фестивал - Фолклорен венец „Божура“ в местността „Божура“- гр. Средец.

Единадесето. Четиринадесети национален тракийски събор в Кърджали.

Дванадесето. Националният тракийски събор в с. Славейно на 4-5 август 2012 г.

Всички празненства, събори, чествания, митинги събираха стотици хиляди хора, свързани с тракийската кауза, даваха възможност за среща на тракийци, за поддържането им като общност, за укрепване на колективната памет.

Трябва да кажа, че традицията на организирането на тези празненства и чествания е свързана с доброто взаимодействие с местните органи на власт, но тази година не навсякъде синхронът беше постигнат в пълна степен. За това имат значение различни фактори. Като се започне от политическата конюнктура, която се отразява на местните органи на власт и се стигне до отговорността на местните тракийски дружества и на Централното ръководство на Съюза. С цел преодоляване на подобни проблеми в бъдеще предлагам утвърдените по План програма национални прояви за 2013 г. да бъдат възлагани в етапа на организационно техническата подготовка, уточняване и протоколни детайли на специално определен за целта отговорник - член на ЦР. Той, заедно с ръководителите на местните тракийски дружества и председатели на регионални съвети ще координира по-отрано взаимодействието с местните органи на властта.

През изтеклата година почетохме подobaващо паметта на Костантин Карамитрев, открихме паметна плоча, за изработването на която трябва да благодарим на проф. Старчев, арх. Дичев, Стефан Начев и Васили Меллиос, подготвихме книга за живота и делото му, за което трябва да благодарим на авторите на ТНИ и на А. Йотова. Както всички разбирате, освен акт на уважение към паметта на Карамитрев, ние написахме една нова страница за моралните устои на СТДБ като организация, която тачи своите дейци и герои.

Важна наша инициатива бе призивът за солидарност с хилядите тракийци, жертви на природната стихия, разразила се в с.Бисер, община Маджарово. Обърнахме се към нашите членове с призив да помогнем на своите братя и сестри, които в онзи момент повече от всякога се нуждаеха от нашето съпричастие, съчувствие и подкрепа. За съжаление станахме свидетели на липса на нужната реакция по места за подкрепа на инициативата на Централното ръководство да се проведе акция на солидарност с пострадалите от природното бедствие в община Маджарово.

2. Проблемни ситуации и действия по подобряване на организационното състояние на СТДБ

През отчетния период Централното ръководство на СТДБ проведе 6 заседания, по време на които са взети общо 74 решения, всяко от които засяга организационното укрепване на съюза, неговото развитие и провеждането на последователна политика, целяща издигането на авторитета и влиянието му в обществото.

От тези решения 64 са изпълнени, броят на неизпълнените е 3, а в процес на изпълнение са 7.

В процес на изпълнение са следните решения:

- Сформиране на екип за изготвяне на проекти по европейски програми - до 30 юни 2013г.
- Събиране и обобщаване на актуалното състояние на юридическите лица, членове на СТДБ и техните учредителни документи - до 30 юни 2013г.
- Мероприятията по увековечаването на паметта на К. Карамитрев. Книгата е отпечатана и ще бъде представена през февруари т.г.
- Особено тревожен е бавният темп, с който върви провеждането на подписката за ЕП относно компенсациите за тракийските бежанци. Решението на ЦР е следното: Удължава срока на подписката в защита на имуществените интереси на българите от Източна Тракия и Мала Азия.
- Изграждане на музейна експозиция в метоха срещу Желязната църква «Св. Стефан» в Истанбул - срок за етапно изпълнение - до юни 2013 г.
- Възстановяване на православен храм в Лозенград - срокът е постоянен
- Кадрово укрепване и развитие на тракийския младежки съюз, подготовка на конгрес.

За запознаване със състоянието по места и укрепване на връзките между Централното ръководство и местните дружества решихме, че е целесъобразно да се организират регулярни съвещания по региони с активна на тракийските дружества в страната - по график и съгласувани с регионалните председатели. Първите срещи, в които участваха представители на ЦР, на ТНИ и в. «Тракия» в Бургас и Пловдив доказаха правилността на това наше решение и то ще продължи да се изпълнява.

От тук нататък стои въпросът за това какво да правим за подобряване на цялостната организация на работата на СТДБ? Нашият статут на обществена организация изисква сериозно преустройство на организацията. Съгласно Устава въведохме единна членска карта, която е белег за идентичност и принадлежност към СТДБ. Факт е, обаче, че поради неразбиране

или по други причини не от всички беше осмислена и подкрепена линията на ЦР и решението на Върховния комитет за унифициране на членството и въвеждане на единни карти.

Два са големите въпроси, върху които ще трябва да концентрираме нашите организационни усилия през следващия период.

Първият от тези въпроси е свързан с взаимодействието между централното и местните ръководства на СТДБ. За времето откакто съм председател на СТДБ констатирам липсата на синхрон и добро взаимодействие между централното ръководство и някои местните организации, което пречи на организацията да отстоява националния си статут. В много случаи централното ръководство продължава да играе ролята на арбитър при спорове и конфликти в местните организации.

Специално внимание бих искал да обърна на взаимната зависимост между СТДБ и тракийските дружества по места. Силни местни дружества определят характеристиките на Съюза като цяло и обратното - силно Централно ръководство създава предпоставки за силна дейност по места. В обновлението и промените на СТДБ, е много важно Централното ръководство да дава тон за реформиране и развитие на организацията. Това означава засилване на връзките и взаимодействието между централното ръководство и местните структури, засилване на колективното начало в дейността ни и активност от страна на централното ръководство във връзка с определяне на задачите по актуалните проблеми на страната. И не на последно място, необходимо е да засилим единодействието, когато се осъществява връзка с централните институции и се отправят послания, адресирани към обществеността и държавните органи. Активността на тракийските дружества по места трябва да се съсредоточи в съответния регион към проблемите, които най-силно вълнуват тракийци.

Тук е мястото да припомня, че специализираното звено по финансова обезпеченост към председателя на СТДБ, което създадохме, доказва с дейността си неговото навременно създаване. То извърши проверки на финансовата отчетност в ТД „Войвода Руси Славов“ – Пловдив и в ТД „Тракия“ – Свиленград, които дадоха резултати. За тези проверки искам да благодаря на Донка Петрова.

Държа да подчертая, че СТДБ не е механичен сбор от своите членове. Смисълът на неговото съществуване се свежда до това, че обединените усилия на всички биха могли да доведат до ново качествено функциониране на тракийското движение на национално и международно равнище, което не е по силите на нито един отделен член. Наред с хипотетичната опасност от неговото разцепление, която би могла да се случи, ако се даде превес на междуличностни и безпринципни противоречия и конфликти на ниво ръководство като цяло, и по места, съществува и друга опасност - от федерализация, която ще превърне организацията в механичен сбор на отделните членове и няма да позволи нейното функциониране на национално и международно равнище.

Вторият голям проблем, свързан с организацията на нашата работа, са кадрите. Не се обръща необходимото внимание на приема на нови членове. Има застой в работата с младите хора. Нежеланието да се създават условия за навлизането на нови хора в младежката организация, е видно и поради това години наред, тя е в имажинерно състояние. Като цяло не сме в добра организационна форма. Необходимо е да се създадат ядра от активни, дееспособни

и силни членове, които да представят организациите пред обществото с цялата тежест на авторитета си. Работата по разширяването на масовия характер на организацията и прием на нови членове, обхващащи нови социални и възрастови групи, тепърва ще трябва да се разгръща.

Времето изисква работата ни с кадрите да е съпоставима с модели и примери, които правят нашата организация конкурентна и жизнеспособна. Ключово значение за нас има принципът на приемственост и обновление в дейността на организацията. Важна задача е включването на нови попълнения с висок образователен ценз, с компютърна грамотност, владеещи езици, с участието на които ще може да се изпълнява стратегията на СТДБ, утвърдена от конгрес.

В дейността по кадровото обновяване на организацията трябва да я отворим към всички патриотично настроени българи, които подкрепят тракийската кауза като част от българския национален идеал и са активно съпричастни към проблемите по места, които засягат тракийските българи. Само така ще повишим нейната роля и влияние в обществото. Като индивидуални членове на СТДБ приехме през този период: ген. Стоян Тонев, посланик Илко Шивачев, д-р Юлия Григорова от Правителствена болница, Тончо Токмакчиев, Велин Хаджолов – председател на Националната федерация БУЛКЕМПО, братя Аргирови и др. Приехме като колективен член Тракийско дружество Одеса. В процес на учредяване е тракийско дружество във Виена

Важно значение има активизирането на всички структури – и на СТДБ, и на тракийските дружества по места, за да предадем по съвременен дух и на тракийското младежко движение. За тази цел бе проведена Национална работна среща, на която бе обсъден модел за развитие на тракийското младежко движение.

С цел разширяване на членския състав на съюза, както и включване в дейността му на млади хора, съпричастни към тракийската кауза, към СТДБ бе учредено и студентско тракийско дружество. Така, освен че каузата на тракийското движение ще бъде съхранена и предадена на потомците на тракийците-учредители на СТДБ, ще разполагаме и с кадрова банка от специалисти от различни области, които в бъдеще ще бъдат изключително полезни за нашето дело.

За ангажирането на млади хора с тракийските проблеми бе възприета идеята за конкурсна система и свързаните с нея стимули. Специално внимание заслужава конкурсът, обявен от СТДБ и ТНИ сред средношколците в България на тема: “100 години от Балканските войни и разорението на тракийските българи”. Целта на конкурса е да насърчи младите хора да направят проучване на събития от местната история, на паметници, на исторически местности и личности. Със своите разработки те не само ще направят принос към опознаването на миналото, но и ще обогатят паметта за него, ще участвуват в укрепването на българската национална идентичност, ще изпълнят една патриотична задача. Крайният срок на конкурса изтича на 31 януари т.г. и първите десет най-добре представили се ученици ще бъдат изпратени на посещение в Европейския парламент в Брюксел по инициатива на Евгени Кирилов, а техните разработки, публикувани на сайта на СТДБ.

Ще се стремим също така към разширяване на географията на тракийската организация чрез изграждане на нови дружества в територии, където нямаме такива.

Моите наблюдения и анализ за състоянието на нашата организация в контекста на състоянието на българското общество, ми дават основание да говоря за **няколко риска в организационно отношение, пред които са изправени СТДБ и всички подобни организации**. Тъй като те трябва да бъдат в центъра на нашето внимание, ще ги маркирам накратко:

- Рискът от маргинализация, заради дистанцията между организацията и държавните институции, и липсата на финансово обезпечаване.
- Рискът от дезинтеграция, която се получава от изолирането и обособяването на отделни местни организации от задачите и дейностите на СТДБ като цяло.
- Рискът от федерализация, свързана с разкъсването на връзките между местните организации и централното ръководство.
- Рискът от вътрешна конфронтация и разцепление, които могат да се появят при вътрешни междуособици и противопоставяния.
- Рискът, свързан с липса на перспектива в настоящето и оставането на организацията само в миналото, с поглед върху историята, без позиция по актуалните проблеми, които засягат съвременния българин и тракиец. Предпоставка за това е и застаряването на нашия актив и липсата на приемственост между поколенията.

Универсална рецепта срещу тези рискове няма, но те винаги трябва да стоят на вниманието на ръководствата по места и на вниманието на Централното ръководство. **Със сигурност обаче може да се отслабят тези рискове и да не се допусне възникването на неблагоприятни процеси, ако:**

- Засилим дееспособността на съставните структури на СТДБ и на тяхната активност по посока на общите цели. Това се отнася за ТНИ, ТЖС, Тракийския младежки съюз, Клуб „Родопи“, фондация „Капитан Петко Войвода“, в-к „Тракия“ и електронния сайт.
- Разширим обхвата на членската маса на СТДБ.
- Въведем нови и интересни форми на работа, такива каквито са характерни за структурите на гражданското общество в Европа.
- Осъществяваме успешна координация между местните дружества и Централното ръководство, от една страна, и между съставните структури на СТДБ.

Като част от мерките за реакция срещу тези рискове смятам, че е необходимо да се изградят обществени съвети към Съюза на тракийските дружества и да се засили координацията между отделните структури, функциониращи към СТДБ.

Ако безспорната силна съставка от досегашната ни работа, свързана с характеристиката ни на културно просветно дружество, не бъде съчетана с нашата обществено патриотична активност и изразяване на позиции и мнения по актуалните проблеми на нашето съвремие, опасността от нашата маргинализация, е огромна. В този смисъл много важно е да се чува нашият глас по въпросите на регионите и общините, и в страната като цяло.

3. За преодоляване на тежкото финансово състояние на организацията

Финансовото състояние на организацията е силно затруднено по две основни причини. Първата е спирането на държавната субсидия, а втората е свързана с трудностите по събирането на членски и имуществени вноски. Засега тя успява да функционира главно благодарение на осигуряваните външни спонсорства и дарения от нейния председател.

Със средства на съюза открихме и поддържаме банковите сметки на ПК „Тракия“ и ТНИ. По Устав СТДБ се издържа с вноски от долу. За да може да функционира организацията, отделните дружества трябва да изпълняват своите уставни задължения. На практика обаче това не става и се стига до хроничен недостиг на средства. Ще си позволя да подсказва на тези, които неентузиасирано възприеха въвеждането на членските карти да се замислят върху член 14 от Устава на СТДБ, който гласи: *“Членовете на Съюза на тракийските дружества в България - юридическите лица, превеждат по тримесечие в касата на съюза 30 % от събрания членски внос и 20 % от приходите от собствените им имоти, както и доброволни вноски от допълнителната стопанска дейност.»* Недопустимо е грубо да се подценява волята на нашите предшественици, които са заложили в УСТАВА да се превеждат 20% от доп. приходи и 30% от чл. внос. Въпросът не опира до уменията на председателя да влага лични пари или пари от свои приятели, намерени като спонсори, а до това да се заздравя материалната връзка между индивидуалните и колективни членове и СТДБ.

Недопустимо е, без да се изпълняват уставните задължения и без да се осигуряват съответните вноски, предвидени по Устав, които са част от събраните колективни средства по места, да се изисква издаването на вестник, да се помага за издаване на авторски книги, да се спонсорират мероприятия, да се провеждат акции на солидарност в засегнати от природни бедствия райони, да се поддържа електронен регистър на архивите, да се поддържа международна дейност, да се изграждат паметници и паметни плочи, да се обогатява библиотечния фонд, електронния сайт, да се работи върху енциклопедия „Тракия“ и да си прави всичко това със средства, които не са достатъчни дори за издаването само на вестника за половин година.

Не на последно място осигуряването на законните средства и отчисления биха съдействали за утвърждаване на принципа на тракийска солидарност и взаимопомощ. Става дума средствата, събрани в национален мащаб да се използват за каузи като социално подпомагане, за творчески изяви, за подпомагане дейността на дружествата, които имат по-ограничени финансови възможности и т.н. Така постъпихме с тези средства, макар и събрани не по уставен път, а чрез приятели и лични средства - подпомогнахме пострадалиите тракийци от наводнението в Ивайловградско, издадохме книгите на Е. Алекова, книгите на К. Згурова, подпомогнахме тракийските дружества в Русе, Карнобат, проявите в Славейно, Аврен, лечението на наши заслужили дейци и т.н.

4. Откритите въпроси по работата на СТДБ с държавните институции и политическите сили

Много неща, свързани с практическата политика на българската държава, с дейността на изпълнителната и законодателна власт в международен и вътрешен план, са свързани с наши задачи. СТДБ е член на Националния съвет за сътрудничество по етническите и демографски въпроси към Министерския съвет на Република България от учредяването му и е вземал активно участие в неговата работа при управлението на различните правителства, представляван от Красимир Премянов и Мирослав Попов.

СТДБ е член и на Националната асоциация на общините от регион «Тракия» и активно участва в нейната работа. Наш представител там е членът на ЦР Ст.Танев.

През 2012 г. в качеството си на председател на Съюза на тракийските дружества в България се срещнах с Министър-председателя на Република България г-н Б. Борисов в Министерския съвет. На проведената среща, организирана по мое искане, информирах премиера за:

- дейността на организацията и знаменателни събития и дати от нейната история;
- основните акценти в работата на СТДБ през тази година: честването на 100-годишнината от Балканската освободителна война, 100-годишнината от Одринската епопея и отбелязването на 100-годишнината от разорението на тракийските българи;
- последователната и упорита работа на съюза за утвърждаване на българщината и съхранението на родовите памет чрез изследователската дейност на Тракийския научен институт, публикациите във вестник „Тракия“, книгоиздаването и патриотичните и фолклорни събори и чествания;
- предстоящата инициатива на съюза, адресирана към всички български граждани и институции, целяща възстановяване на българския православен храм в Лозенград;
- проекта за организиране на музейна експозиция „Тракия“ в метоха на българската православна църква „Св. Стефан“ в Истанбул;
- фотоизложба „Цивилизация Тракия - от древността до днес“ в Европейския парламент;
- изградените от СТДБ паметници на тракийския герой Капитан Петко Войвода в Рим и Киев, и отправих искане в програмата на държавните делегации, които посещават Италия и Украйна, да бъде предвидено полагането на венци и цветя на двата паметника.

Важно място в разговора ни беше отделено на проблемите за обезщетение на тракийските българи от Източна Тракия и Мала Азия, прокудени от родните им места. Бе изтъкнато, че двустранните отношения с Турция, които се характеризират с положителни тенденции, носят сложни и противоречиви исторически белези, а защитата на интересите на тракийските бежанци е един от малкото аргументи в спорните въпроси. В тази връзка отправих настояване за възобновяване на работата на Българо-Турската смесена комисия, която обсъжда и този проблем, както и за включване на представител на СТДБ в нейната работа. Посочих, че чрез това участие ще се реализират резултатите от огромната и дългогодишна историческа, издирвателна и изследователска дейност на съюза по въпроса за обезщетението на тракийци.

Във връзка с отбелязването на 100-годишнината от Балканската освободителна война поставих на Министър-председателя въпроса за включване на представител на съюза в организационния комитет за нейното отбелязване предвид активното участие, което са взели в нея като опълченци редица тракийски и македонски герои. За съжаление нашият разговор не беше последван от реални действия и реализация на поети ангажменти по него от страна на правителството.

Успоредно с това предприехме скъпки по ангажиране и на основната законодателна институция в страната, чрез Декларацията, която изпратихме на председателите на парламентарните групи в 41-то Народно събрание от участниците в Националното тракийско поклонение „Ден на тракийската памет“, Маджарово 2012. В нея пледирахме Народното събрание да излезе със специална декларация и въпросът за моралното и материално компенсиране за живота и заграбените имоти на нашите предци да бъде един от важните въпроси на нашето политическо и морално ежедневие, защото това за нас е национална кауза и тя може да бъде спечелена само с общи усилия.

В ЦР на СТДБ изградихме РАБОТНА ГРУПА ЗА КОМПЕНСАЦИИТЕ, оглавена от Л. Шопов, която систематизира доводите на тракийци и търси пътища за решаването на проблема. Трябва да се подчертае, че България винаги се е стремяла към справедливото решаване на въпроса чрез преговори при стриктно спазване на сключените договори. Турция обаче, неотклонно и твърде успешно се опитва да заобикаля постигнатите двустранни договорености, когато прецени, че не са в нейна полза. Пример за такъв подход е отказът за прилагането на Цариградския мирен договор от октомври 1913 г. и Одринското споразумение от ноември 1913 г., с които се признава статут на бежанци на прогонените българи и се гарантира правото им на завръщане. По същество тракийският проблем е междудържавен - следователно предмет на международното публично право, а не частен въпрос, в какъвто турската дипломатия иска да го превърне. Тук трябва да се вметне фактът, че липсва правно основание в стремежа на турската държава да поставя своите отговорности за решаването на имуществени проблеми в пряка зависимост от други въпроси в контекста на двустранните отношения. Трябва впрочем да се отбележи изказването на експремиера Станишев по време на заседание на 40-то НС (30.11.2007 г.) във връзка с 82 години от сключването на Ангорския договор. В него отново се декларира, че «българската държава няма да престане да работи по въпроса за изплащане на имотите на бежанците от Източна Тракия и Мала Азия, защото той е важен и един от основните елементи на българо-турските отношения.» По времето на мандата на ГЕРБ обаче, се сблъскваме с пълно информационно затъмнение както за първото, така и насроченото за началото на 2012 г., но вероятно несъстояло се, заседание на сформирания по време на предишното правителство работната група. Наред с това какво е докладвано по този въпрос и решавано при посещенията на министър-председателя Борисов в Турция, както и за съвместното заседание на правителствата на двете страни, публична информация отново липсва, защото е засекретена.

Със съжаление трябва да констатираме, че сегашните управници нямат уважително отношение към историческото минало, в т.ч. и към тракийската кауза, и изобщо към СТДБ.

Първо. Преди 5 години Турция се съгласи да направим съвместна работна група по решаването на имуществените проблеми. Това бе провалено и правителството се прави, че този проблем не съществува.

Второ. Усилията да поставим някои въпроси за опитите за дезинтеграция на ислямизирания българи от български народ срещнаха мълчание и пренебрежение.

Трето. Това е първото правителство, което спря субсидията към нас като към гражданска организация, създавайки по този начин предпоставки за срыв на нашата дейност. Контактите с него вървят трудно, а поставените от нас въпроси не намират никакъв отговор.

Въпреки, че никога не сме проявявали селективно отношение и винаги сме изпращали покани на всички - опозиция и управляващи, последните не се отзовават на поканите. Когато става дума за тракийската кауза, за опасни етно-религиозни процеси в тракийския регион, за тежки дисбаланси в него, за имуществените проблеми на тракийските българи, за откритите въпроси в нашите отношения с Турция, те демонстрират:

- Отказ от активност в решаването на вътрешните и международни проблеми.
- Липса на ясни измерения на нашите отношения с Гърция, Сърбия и Македония като се изключи изострящият се тон на отношенията с Македония, който очевидно има две важни причини. Първата е предизборно да се демонстрира някаква форма на национализъм и да се изземат гласове на патриотичните партии и организации. Втората е, по този начин да се

прикрие пълната пасивност във връзка с проблемите с Турция и изобщо некомпетентната и опасна Балканска политика.

- Имаме дезавуиране на тракийската организация от това правителство, бягство от проблемите, които ние поставяме. Министър-председателят заявява че това са “частни проблеми”. За първи път от 1990 г. насам се забелязва такова грубо незачитане на тракийските проблеми и организации.

- За съжаление подобно поведение наблюдаваме и при сегашния български президент. Той отиде в Турция и не каза и дума за нашите проблеми.

Какво можем да правим при тази ситуация? Две са посоките, в които да разгръщаме нашата дейност.

Първата посока е свързана с отношенията ни с местните органи на държавна власт. През отчетната година допуснахме разминавания с местните ръководства в Ивайловград и Средец във връзка с организирани съвместни прояви. Това наложи провеждането на срещи и разговори на председателя на СТДБ в общините Ивайловград и Средец, по време на които се постигнаха договорености за по-добро взаимодействие в бъдещата ни съвместна дейност. Искам специално да отбележа изключително доброто ни взаимодействие с кмета на Малко Търново – г-н Илиян Янчев, при организирането на събора на Петрова нива, както и с кметовете, подкрепени на изборите от нас.

Втората посока е вътрешнополитическа, свързана с партнирането с тези организации, които се ангажират с нашите проблеми. Засега няколко са организациите, които много активно се ангажират с тях – това са – БСП, „Нова Зора“, ВМРО, „Атака“ Дружба „Родина“ и др. Специално би следвало да се кажат положителни думи за ръководството на БСП, което се оказва единственото ръководство на партия, което прие резолюция за солидарност с тракийската кауза на своя Висш форум - Конгреса. Положителни думи заслужава и ПП „Атака“, която освен с присъствие на наши прояви, показва солидарност и в парламентарната си дейност.

Във всеки случай смятам, че една от посоките, в които би следвало евентуално да се замислим на определен етап, е дали да действаме като гражданска организация, която ползва различни методи и подходи към държавната власт за налагане на определени каузи, интереси и позиции и дали СТДБ да не стане организатор или съорганизатор на граждански протести в подкрепа на каузата на тракийските българи. Засега съм песимист, че нашите искания ще бъдат политика на българските институции на тези, които управляват днес българската държава. Но подкрепени от държавата или не, ние ще се борим докрай. Защото правдата е на наша страна. Това е днешната ни мисия и ние осъзнаваме своята голяма историческа отговорност.

5. Международната дейност на СТДБ

Международната дейност на СТДБ беше подчинена на основните цели и задачи на План програмата за 2012 и на реализацията на стратегията на Съюза „Тракия без граници“.

Важна посока на нашите външнополитически усилия е ангажирането на международни организации и по-специално на европейските институции с тракийската кауза.

От една страна, много добро през последната година е взаимодействието ни с евродепутатите. Началото на това конструктивно сътрудничество бе поставено от Маруся Любчева и Евгени Кирилов. Това е важен въпрос и ще продължи да бъде приоритет в бъдещата ни работа, както за придаване на европейско звучене на тракийското движение в България, така и за ангажиране на европейските институции с проблема за имуществените интереси на тракийци. Още по-вече,

че по въпроса има приетата резолюция от Европейския парламент. През изминалата година СТДБ инициира и подписка, под мотото: «Да подкрепим Резолюцията на ЕП от 21 май 2008 в защита на имуществените интереси на тракийските българи.» Изпратихме писмо до политическите сили за иницирираната от нас подписка. В него Централното ръководство на СТДБ се обръща с молба към политическите сили и гражданските организации в Република България като представители на всички българи, независимо от партийните им пристрастия, да призват своите членове и симпатизанти да се присъединят към нея. Вече имаме подкрепата на хиляди тракийци, на редица български патриотични и родолюбиви организации.

Предприемаме действия да бъде поставена паметна плоча на сградата на училището в Одрин, в което и в момента се обучават деца. Другата ни идея, която бихме искали да предложим, е да поставим знак, с който да увековечим паметта на убитите български войници при обсадата на Одринската крепост. Това би могло да стане с построяването на мемориал на т. нар. българско гробище, който да напомня за техния подвиг. Смятаме, че ще е уместно там да бъде поставен и списък с техните имена.

В тази връзка следва да отбележим извършената работа по възстановяването на православен храм в Лозенград. По тази задача сме на етап съгласуване с турските власти и Екзархийската фондация, оглавявана от Васил Лязе.

Друг важен проект е свързан със създаването на музейна експозиция в сградата на метоха в Истанбул, в който ще бъде представена по подобаващ начин съдбата на Тракия и тракийските българи. На този етап е изработен идейно-тематичен план на експозицията, който предстои да бъде одобрен и придвижен по-нататък за практическа реализация. Това е една амбициозна задача, която ще изисква, освен безвъзмездно творческо участие и финансова подкрепа за осъществяването ѝ. Искам да изразя благодарност на ТНИ и на членовете за специално формираната работна група, на Ваня Стоянова и Боряна Бужашка.

Поставихме си за цел да превърнем в традиция посещението на паметниците на Капитан Петко Войвода в Рим и Киев, свързани с отбелязването на бележите дати. Специално трябва да се благодари на Милен Люцканов, който успя да осигури не само протоколните възможности за тези делегации, но и тяхното финансиране.

Изпратихме и специална декларация до посланика на Държавата Израел в България, в която Централното ръководство на Съюза на тракийските дружества в България изрази дълбокото си възмущение от терористичния акт, извършен на 18 юли на летището в Бургас. В нея бе посочено, че нашата организация, по заветите на своите учредители, винаги се е противопоставяла на насилието, ксенофобията и тероризма като методи за защита на правата и свободите, и е отстоявала етническата и религиозна толерантност в съгласие с патриотичните си ценности и националните интереси.

Особено важна бе декларацията на Върховния комитет за мир и добросъседство от март 2012 г., чрез която заявихме, че като държава, членка на Европейския съюз, ние сме в правото си да изискваме от съседните нам страни реципрочно уважение към българската история, държава и народ, и недопускане на посегателства върху правата и интересите на българите, живеещи на тяхна територия. Обърнахме се към Народното събрание, Президента и Министерския съвет на Република България, изтъквайки, че Съюзът на тракийските дружества в България разчита изключително много те да провеждат политика на защита на българските национални интереси и особено по отношение на нашите съседи. Посочихме и конкретните стъпки за това:

- Турция да обезщети българите от Тракия и Мала Азия за загубените от тях имоти, като се съобрази с резолюцията на Европейския парламент, призоваваща за това.

- Македония да преустанови посегателствата срещу българската история и да се отнася с необходимото уважение към българите, живеещи на нейна територия, както и към българската държава.
- Сърбия да определи приемлив статут на българите, живеещи в Западните покрайнини.
- Гърция и останалите ни съседи да преустановят политиката, насочена към създаване на изкуствена "помашка" нация.

Продължаваме да развиваме ползотворно сътрудничество и с Асоциацията на българите в Украйна и с партньорски структури в Русия. Подготвяме сключване на договор с руски научни институти за съвместно изследване, експертни оценки и предлагане на политики по балканските проблеми.

По повод на Деня на българите в Украйна, 29 октомври, поздравихме нашите сънародници и оценихме високо тяхната роля за поддържането на родния край като крепост на българщината. Ние ги призовахме този празник, който благодарение на Асоциацията на българите в Украйна вече шест години се отбелязва широко в Бесарабия, да се превърне в поредният пример за плодотворното сътрудничество между нашия съюз и българите в Украйна, които в преобладаващото си мнозинство имат тракийски корен.

Трябва да признаем, че в международната ни дейност съществува една слабост, и тя е, че не сме намерили сходни партньорски структури в Гърция, а това е важно, за да придадем смислен характер на многобройните посещения там на тракийци от местни тракийски дружества. Нямаме нищо против екскурзиите, но те трябва да се съчетаят с организиране на концерти, изложби и т.н., напомнящи за съдбата на тракийските бежанци. Разчитаме на съдействието на Васили Мелиус.

Важна наша задача е да се грижим за поддържането на паметниците на Капитан Петко Войвода в Италия и Украйна. За тази цел написахме специално писмо до директора на Дирекция „Протокол“ в МВнР г-н Иван Димитров, в което предлагаме в бъдеще, при гостувания на български делегации, по време на юбилеи, годишнини и национални празници, българската държава да отдава почит и на Капитан Петко Войвод, като нейни представители поднасят венци и цветя на паметниците му в Рим и Киев.

Активно ще се борим за приобщаване към тракийската кауза на организации и държави, които са солидарно настроени към нас - Кипър, Армения, Китай, както и останалите страни членки на Съвета за сигурност на ООН, европейските институции и държави, които носят отговорност за съдбата на тракийските българи.

СТДБ трябва да стане обществен гарант за провеждане на национално отговорна външна политика, която не само минимизира опасностите пред България, но и гарантира националните интереси. И тъй като разбирането, че държавата и хората вървят по самостоятелни коридори, е мислене на елитарни кръгове, ние трябва да изповядваме принципа, че добра е тази външна политика, която създава добри условия за живот на хората.

6. Дейността на Тракийския научен институт

През изминалата година Тракийският научен институт увеличи своята активност по организацията на научни форуми, чрез които да атакува колективно важни научни проблеми и

същевременно да обединява около себе си научен потенциал от различни сфери, да го ангажира с тракийските проблеми.

Тракийският научен институт беше и съорганизатор, съвместно с Македонския научен институт, Института за исторически изследвания към БАН и Историческия факултет на Софийския университет, на Международната научна конференция (3-6 октомври 2012 г.), проведена в четири града на страната, посветена на 100 г. от Балканската война.

На 13 юли 2012 г. в Регионалния етнографски музей - Пловдив се проведе научна конференция на тема: "Тракийският фолклор - носител на майсторство и идентичност на нацията". Инициатор на събитието бе Тракийското дружество "Войвода Руси Славов" - Пловдив, в партньорство с Тракийския научен институт, Института за етнология и фолклористика с Етнографски музей - БАН, ПУ "Паисий Хилендарски" - Философско-исторически факултет, Регионалния етнографски музей - Пловдив и Академията за музикално, танцово и изобразително изкуство - Пловдив. В събитието взеха участие изтъкнати изследователи на културно-историческото богатство на Тракия като Валентина Ганева - Райчева, Наталия Рашкова, Михаил Букурещлиев, Ангел Янков, Стоян Райчевски и др. Те разгледаха широк кръг от въпроси, свързани с тракийските традиции и фолклор в тяхното историческо и съвременно звучене; подчертаха ролята им за формирането на идентичността и мястото им в културно - историческата памет на българите; докоснаха се до проблемите на приемствеността и интеркултурните влияния и взаимодействия на Балканите.

Следващата по ред конференция, организирана от ТНИ и СТДБ беше свързана с отбелязването на 109-годишнината от Илинденско-Преображенското въстание като част от националните тържества на „Петрова нива“ на тема „Исторически и съвременни проекции на Преображенското въстание“. Заседанията на конференцията се проведоха в залата на музея на „Петрова нива“ в присъствието на журналисти и потомци на тракийски българи. На конференцията присъстваха председателят на СТДБ и Ил. Янчев - кмет на Малко Търново. Задълбочените доклади на проф. Иван Филчев, проф. Иван Маразов, член кор. проф. д.ф.н. В. Проданов, доц. Стоян Райчевски, д-р Ваня Стоянова и д-р Буряна Бужашка, бяха посрещнати с повишен интерес и предизвикаха дискусия сред присъстващите в залата.

Най-мощната научна проява, организирана от ТНИ и СТДБ бе проведената на 27 октомври 2012 г. Национална конференция на тема: "Тракия в българската национална идентичност". Конференцията беше посветена на 100-годишнината от Балканската война, която се води на територията преди всичко на Тракия и води до драматични обрати в съдбата на населението в този регион. Във форума, който беше открит от член кор. проф. В. Проданов - директор на ТНИ, участваха водещи специалисти - историци, икономисти, философи, активни дейци на тракийски дружества от различни краища на България, потомци на тракийски българи като проф. Д. Порязов, Емилия - Боряна Илиева Славкова и др. Конференцията беше уважена от ген. Ангел Марин - Вицепрезидент на Република България (2002-2012), от професор д.и.н. Трендафил Митев - председател на Македонския научен институт, както и от млади български историци от БАН, изкушени от тракийската проблематика. В рамките на програмата научните доклади бяха разделени в четири основни сесии, ръководени от проф. Иван Филчев, проф. Васил Проданов - директор на ТНИ, проф. Светлозар Елдъров и проф. Илия Тодев - директор на Института за исторически изследвания при БАН.

Разбира се Тракийски научен институт тепърва ще развива потенциала на възможностите. Може би най-важният му ангажимент, на който бе даден реален старт, това е някогашната Енциклопедия "Тракия" - изключително важна организационна, интелектуална, стратегическа задача. За нея ще бъде нужно съответно финансиране от порядъка на 500 – 600 000 хиляди

лева, които тепърва ще се осигуряват. Това е един от най-амбициозните и значими проекти в историята на България от последните две десетилетия. Ще бъде събрано и допълнено цялото богато наследство, свързано с етническото прочистване и геноцида над тракийските българи, създатели на Съюза на тракийските дружества в България и Тракийския научен институт. Ще бъде даден отговор на опасните опити за пренаписване на нашата история и промени в идентичността на определени социални групи на територията на тракийския регион, включително и в Родопите. В контекста на отношенията на Балканите това е изключително важна задача, свързана и с националната сигурност на страната. Енциклопедията ще позволи по най-добър начин да се съхрани и предаде на поколенията наследство, което ще има своята историческа принадлежност и европейско бъдеще, и ще допринесе за патриотичното възпитание на младите българи.

Планираме участие в Българо-турска конференция на тема: "Двустранный отношения между България и Турция в условията на кандидатстване на Турция за членство в ЕС - историческо наследство и съвременни измерения.

Постигнато е предварително споразумение за евентуално подписване на договор за сътрудничество между Института по Балканистика към РАН и ТНИ.

Нашата амбиция е институтът да премине към един нов етап на изследванията, в които да бъде ориентиран:

- Не само към миналото, а да се обърне към все по-изострящите се проблеми на настоящето и бъдещето на тракийския регион, което в резултат на 23 годишния преход към капитализъм, е свързано с появата на множество нови реалности и рискове за този регион.
- Изследване на рязкото увеличаване на ролята на миналото, на историята в настоящето, битката за историята, която се води у нас, а и на Балканите и е свързана със съдбата на тракийския регион и тракийци, с тяхната идентичност.
- Изследване на променящите се силови, икономически, културни геополитически конфигурации, които оказват и ще оказват влияние в този регион, където ролята на Турция се засилва и има тенденции да стане по-голяма отколкото е била през целия период през последните 100 години.
- В контекста на глобализацията и промените в ролята на Западна Европа и САЩ вървят процеси на регионализация, на нарастваща роля на регионалната специфика и особеност на тракийския регион за икономическото му развитие и съдбата на живеещите там. Това е свързано със засилващи се дисбаланси и дистанции между отделните части на този регион.
- Нарастват Балканските регионални дисбаланси като цяло, което ще изправи ТНИ и България пред нова ситуация и ние не можем да си затваряме очите за това.
- В контекста на възхода на неоосманизма и опитите за пренаписване на историята на Тракия на тази база, пред ТНИ се открояват изключително важни въпроси.
- Някога у нас имаше система за патриотично възпитание, която днес е изоставена. ТНИ заедно с тракийските дружества и СТДБ имат важната задача да съдействат за възпитанието на младите хора в ситуацията на пренебрегване на този проблем в национален план.
- ТНИ ще продължи да подпомага СТДБ в неговата дейност тракийският въпрос да се превърне в национална кауза.

7. Библиотечната и издателската дейност на СТДБ

От 1 януари 2012 г. започна инвентаризирането и систематизирането на библиотечния фонд на съюза. Библиографирани и заведени са над 300 книги в инвентарната книга на СТДБ. Извършена бе инвентаризация на над 2500 книги, които бяха разпределени и библиографски описани под рубрики, в библиографски списъци, подготвени за компютъризация на Фонда. Извършени са и 12 тематични справки за Тракийския институт, в. Тракия и тракийци от страната. За това дължим специална благодарност на Ваня Стоилова-привлечен експерт от Народна библиотека «Св. Св. Кирил и Методий».

През изминалия отчетен период създадохме добър ред в библиотечната дейност и днес разполагаме с една добре подредена библиотека, с картотекирани заглавия, до които имат достъп всички интересувачи се. В тази връзка държа да ви информирам, че в избените помещения на СТДБ бяха започнали физически да загиват съхраняваните там книги. С цел да предотвратим тяхното унищожаване и кражби, тези които бяха в по-големи количества, предоставихме на библиотечните фондове на общини, чиито ръководства пожелаха да попълнят своите фондове с книги за 100 г. от Илинденско-Преображенското въстание, Балканската война и история на тракийското движение.

В това отношение следва да оценим високо отношението на община Варна и лично на кмета Кирил Йорданов, на кметицата на Перник - Р. Янакиева, на кмета на Сандански - А. Тотев, на Г. Делчев - Вл. Москов, кмета на Куклен – Димитър Сотиров, на Ректора на Варненския свободен университет и др.

Продължаваме да работим за формирането на електронен архив. Тази задача се координира от ТНИ и Златина Колева, наета по Програмата за хора с увреждания. Държа да подчертая, че това е сравнително дълъг процес и затова темповете на неговата реализация не са това, което бихме желали.

Има раздвижване и подобряване на състоянието на **вестник “Тракия”**, но все още има какво да се желае, особено по-отношение на проблемно-тематичните насоки. Желанието на главния редактор Соня Ангелова и на редколегията е, той все повече да излиза от досегашната си затвореност и да се отваря към значими и остри обществени проблеми. Работата по неговия абонамент е незадоволителна все още.

Ще осигурим преиздаване на книгата на Л. Милетич чрез издателство “Захарий Стоянов”. Предстои да я издадем и на английски език, и да я раздадем на чуждестранни адресати в търсене на подкрепа за тракийската кауза.

Предстои излизането на поредния том на Известията на Тракийския научен институт, в който ще бъдат представени материалите от няколко конфернции под общата рубрика “Тракия в българската национална идентичност”. За цялостната работа в ТНИ искам да благодаря на проф. Филчев, проф. Проданов и Ваня Стоянова.

Искам да отбележа издаването на книги на известни тракийски дейци през този период, което е много важно за авторитета на тракийската организация: ген. Тодор Бояджиев, Петра Мечева, Димитър Шалапатов, проф. Делчо Порязов, Папани Козарева, Геновева Михова, Елена Алекова, Любомир Шопов, Калника Згурова и др.

Финансирахме и издаването на книга, посветена на дългогодишния ръководител на СТДБ г-н Константин Карамитрев, за чието представяне на 7 февруари в София прес отговаря членът на Върховния комитет Елена Алекова.

На този етап издателската дейност е все още фрагментарна, както поради финансови, така и поради методически причини. Считам, че тя трябва да бъде под методическото ръководство на ТНИ и нейното представяне в обществото да става с помощта на дружествата по места със съдействието на Е. Алекова.

8. Връзки с медиите и присъствие на тракийските организации в публичното пространство

В това направление може да се даде положителна оценка. Забелязва се нарастващ интерес от страна на печатните и електронни медии като БНТ, БТВ, Нова ТВ, които отразяват тракийски мероприятия и правят документални филми за съдбата на тракийските бежанци. **Ще маркирам само една малка част от новинарски репортажи и публикации:**

- *Паметна плоча на Костадин Карамитрев. Репортаж на БНТ- 05.10.2012*
- *Ден на тракийската памет. Репортаж на БНТ - 01.10.2012*
- *Стотици почетоха паметта на избитите край град Маджарово. Репортаж на Нова ТВ- 29/09/2012*
- *На Петрова нива стартира подписка Турция да компенсира тракийските бежанци (заглавие в електронното издание на в. "Труд", 19.08.2012)*
- *Тържества на Петрова нива.- Веселин Григоров, БНТ*
- *Признателни българи почетоха на „Петрова нива” паметта на загиналите в Илинденско - Преображенското въстание – АГЕНЦИЯ ФОКУС*
- *Комитското село Славейно засвидетелства своята почит към героите - www.smolyandnes.com*
- *Стотици на колене в Славейно-комитското гнездо на Родопите - rodopismolian.blogspot.com/*
- *БСП почете Илинденско–преображенското въстание и Балканската война - www.cross.bg*

- 200 балона полетяха над „Илиева нива” в памет на тракийските деца, избити през 1913 г – АГЕНЦИЯ ФОКУС и др.

Чрез сайта на СТДБ и „Тракия” се разширява диалога с тракийци и с българската общественост. Едно от доказателствата за това са ежедневните посещения на сайта на СТДБ, които отчита брояча, видим за всеки посетител.

В съвременното общество Интернет страницата не е лукс, а задължителен инструмент в комуникационната стратегия на всяка организация. Във връзка с това СТДБ създаде и поддържа уеб страница, от която тракийци, българската и международна общественост получават актуална информация. Към днешна дата сайта на СТДБ функционира успешно, има ясно дефинирани задачи, отстоява позиции и работи за тракийската кауза, редовно и своевременно информира потребителите за актуални новини и събития, за което дължим благодарност на редактора и администратор на сайта Ваня Иванова. Сайтът е публикуван на новинарската страница Notepage.bg, на която са публикувани и всички уеб страници на централните печатни и електронни медии. Най-доброто доказателство за полезността на сайта на СТДБ дава неговият брояч, който за 15 месеца е отчел 16 484 посетители от различни държави (България, САЩ, Канада, Украйна, Русия, Румъния, Турция, Германия, Белгия, Франция, Гърция, Сърбия, Кипър, Македония, Испания, Чехия, Швеция, Австрия, Италия, Великобритания, държави от Централна и Латинска Америка и др.)

В началото на м. октомври 2012г. бе направено необходимото за разширяване на уеб сайта и качена информация за създаването на ПК „Тракия”, както и неговите основни документи.

В процес е разширяването на сайта с подстраница - сайт на ТНИ, на която ще намерят място кратката история на ТНИ, неговите цели, задачи, екип, издателска дейност. Там ще бъдат публикувани и Известията на ТНИ като нашата амбиция е да дигитализираме основните работи, свързани с тракийското движение. В този контекст ще отбележа, че вече редица от тракийските организации имат уеб страници, което е положителен факт.

9. Каква следва да бъде посоката на разширяване на обществената роля на СТДБ?

Когато говорим за обществената роля на СТДБ би следвало да имаме предвид, че тя е свързана със серия от функции.

Първата група от функции са културно-просветните. Това са функциите, които са доминиращи досега. По инерция дружествата продължават да функционират изцяло само като културно-просветни, по традиция наследена от ОФ времена, не е осмислен уставния статут на обществено патриотична организация, която предполага друга форма на съществуване.

Този начин на функциониране има своето място, роля, потребност. Високо ценим усилията на тракийските дружества по места да поддържат тракийския фолклор и самобитност чрез организиране на концерти, конкурси и т.н. Със своята мащабност и обществен резонанс се отличават организацията на г-жа П. Мечева - член на ЦР на СТДБ, председател на ТЖС, основен организатор на „Богородична стъпка” и Варненската организация с председател Р. Вълчева. Добри думи заслужават и тракийските дружества в Созопол, Поморие, Асеновград, Хасково и др.

Ще продължим да подкрепяме тази дейност и занапред. Затова подпомогнахме ТД „Капитан Петко Войвода“ - Карнобат за закупуване на национални носии, необходими за нуждите на певческия колектив към дружеството.

И занапред ще ценим добре функциониращата кръжочна дейност, надпяванията, фолклорните конкурси и т.н, които са важна част от поддържането на тракийския дух и идентичност. Така ще се съхраняват и предават от поколение на поколение традициите ни, ще се приобщават нови поколения към тях, ще се пази паметта за миналото. Тук аз включвам цялата дейност по писане на родови книги и проучвания на историята на тракийския регион и тракийските Българи. С тази дейност се занимава в много отношения и ТНИ. Тя е важна за запазване на идентичността на българите – тракийци, за съхранението на българското.

Втората група от функции е защитата на интересите на тракийските българи, свързана с овъзмездяване за разграбеното имущество, за поставянето на този въпрос пред турското правителство и намиране на съответното решение.

За да се развие исторически наследената тема за защита на имуществените интереси на тракийци е възприета нова стратегия - динамична, системна, последователна, поетапна. Възприет е програмно целевия подход с разнообразяване формите на работа с едновременно действие в страната и навън, и с огромно разочарование от това, че сегашното поколение тракийци не положи достатъчно усилия за разрастване мащабите на подписката.

Основавайки се на духа и буквата на Ангорският мирен договор, ще отстояваме позиция за подписване на ново споразумение между Турция и България. Необходимо е да се изработи и утвърди актуализирана позиция по тази тема, отговаряща на съвременните реалности и възможности, защото полученото наследство по нея може да служи за журналистически интерпретации и пропагандно информационна дейност, но не може да се превърне в ръководство за действие с ясно разписани отговорности, поетапно разписана система с последователни практически действия. Затова днес ви предлагам от името на комисията по този въпрос да утвърдим такава позиция, защото ако не я приемем, рискуваме да станем източник на заблуди и напразни надежди, което е недопустимо за авторитета на СТДБ.

Третата група от функции на Тракийската организация е свързана с днешната битка за интеграцията на различните общности в тракийския регион, за противопоставяне на опитите части от него или общности в него да бъдат дезинтегрирани, отделени от българската нация. Днешният ден изисква да се впишем в дневния ред на обществото, да станем активен участник. Такъв е бил замисълът на възродителите на тракийското движение и на самия г-н Карамитрев. Достатъчно е да повторим действащите постановки от Устава. В неговия член II сред целите на Съюза се отбелязва следното: **«Защита на българщината, българите в чужбина и православната вяра; Благоденствие на българския народ и просперитет на българската държава. Активна дейност за мир, доверие и добросъседски отношения с балканските народи».**

Този дух на Устава и неговите цели означават:

- Организацията да стане един от основните стожери на националната сигурност в цялостното разбиране за това.
- Вътъкване на тракийската кауза в българския национален идеал.
- Приобщаване на всички национални отговорни фактори към дейността на тракийското движение
- Въвличане на нови хора, ярки имена и общественици, които да стимулират развитието на организацията. Не можем да разчитаме единствено на болезнения спомен от

историческото минало, а да не чувстваме тревогите на настоящето, което създава реални заплахи за целостта и бъдещето на България.

Четвъртата група от функции на тракийската организация би следвало да бъде нейната активна роля в решаването на социално-икономическите проблеми и неравновесия в този регион, включването в решаването на тези проблеми. Сега на практика се развива противоречие - между това, което организацията е била в миналото, и това което днешният ден изисква - организация с активна обществена позиция за защита на националните интереси; да развие функцията на защитник на тракийци, от гл. точка на тяхната трагична история, живеещи в изостанали райони. Това остро налага необходимостта да развием социално регулиращи функции по посока на защита социалните права на хората и социално икономическото развитие на районите. Това може да се разглежда и в европейски контекст, където основна част от финансовите средства са насочени към възраждане на изоставащи райони, както и в контекста на стратегията, утвърдена от СТДБ за развитие на Еврорегион Тракия в рамките на ЕС.

В изпълнението на посочената функция през септември м.г., аз като председател на СТДБ и председателят на Съюз „Произведено в България г-н Лукан Луканов подписахме рамков договор за сътрудничество и съвместна дейност. Двете страни се договорихме да си взаимодействат за осъществяване на народополесна дейност - да издигат авторитета и доверието към родното производство, да подпомагат и поощряват предприемаческата инициатива сред тракийците, с цел икономическото развитие на регионите. Предвиждаме да бъдат изградени регионални представителства на СПБ, които да подпомагат икономическото развитие на тракийските региони, съвместни действия за разработване на проекти по европейски програми, както и насърчаване на заетостта в районите, които са застрашени от обезлюдяване. Благоприятно се отразява взаимодействието ни с Федерацията за дружба с Русия и народите от ОНД, с които имаме подписано споразумение от 2010 г.

10. Глобални и национални рамки, които определят новите задачи на СТДБ

От тук нататък бих искал да споделя някои по-общии идеи за стратегията на СТДБ през тази и през следващите години. Изминалата година от дейността на Съюза на тракийските дружества беше време, през което в глобален план протекоха серия от процеси, които рязко увеличават ролята на организации като СТДБ. Бих отбелязал няколко тенденции, които се чувстват особено силно в България и имат следствия за нас, водят до съвсем нова ситуация, свързана с ролята и мястото на Съюза и неговото място в българското общество.

Първо. Това е продължаващата тенденция на глобализация, която, както подчертават множество нейни изследователи, е съпроводена с паралелна тенденция на отслабване на националните държави, на регионализация и фрагментизация, тъй като цял ред функции, с които все по-трудно се справят националните държави се поемат или от наднационални структури или се прехвърлят на местни организации и граждански структури. Този процес е силно изразен у нас, както чрез нарастващата роля на контрола на европейските институции за ставащото в страната, така и чрез тенденциите на вътрешно нарастващи неравенства и неравновесия вътре в нашата страна, което създава нови предпоставки за дейността на организации като СТДБ, ангажирани исторически с определен регион.

Второ. Световната криза от 2008 г. насам рязко оголи тенденцията на отслабване на възможностите на САЩ като световен хегемон да контролират и насочват процесите навсякъде в света. В момента съществуващата глобална криза в страните от капиталистическия център не е обичайната циклична криза, а системна криза, свързана с постепенната смяна на глобалния

хегемон САЩ и доминиращото господство на западноевропейския капитализъм по посока на възход на Азия, групата страни известни като БРИКС и излизането на Китай постепенно като глобална сила. В публикуваната тези дни прогноза на американските разузнавателни агенции "Глобални тенденции 2030" се описва свят, в който Китай ще бъде водещата сила, което ще доведе до промени и в геополитическата ситуация на Балканите, които са полето на действие на СТДБ. Ние ще се сблъскаме с нови сили, нови проблеми и рискове.

Множество геополитически анализи сочат, че това ще засили ролята и мястото на регионалните съотношения на силите и амбициите на регионални сили да поставят под контрол по слабите си съседи, да влияят върху техния вътрешно-политически живот и върху отношенията им с останалите. Това за нас означава, че ще нараства ролята на отношенията на Балканите и особено на отношенията с Турция, която претендира да бъде регионален лидер и вече с разнообразни средства въздейства върху нашия живот. Това също рязко увеличава значението на СТДБ, чието възникване и развитие през всички досегашни десетилетия е свързано със спомена от геноцида и етническото прочистване при бягството им от териториите на тази държава в българските земи. В очевидното интензифициране, разширяване, усложняване на отношенията помежду им, и то в условия на нарастваща асиметрия в икономическо, военно, демографско и пр. отношение СТДБ би следвало да играе много по-важна роля.

Трето. На Балканите възниква съвсем нова ситуация в резултат на няколко основни процеса: кризата на ЕС и избледняващите надежди на Западните Балкани за ЕС; кризата в Гърция, която досега противодействаше на амбициите на Турция на Балканите; тенденцията на отслабване на ролята на САЩ в Европа и в нашия регион. В тези условия имаме рязкото нарастване ролята на Турция на Балканите и влизането на България в нейното геополитическо и геоикономическо пространство. С кризата в Гърция Турция се превръща в хегемонна сила, увеличаваща рязко ролята и мястото си у нас. В нея се забелязва засилване на неоосманистките амбиции за доминиране в целия регион, в който някога се е простирали Османската империя. Нейните амбиции да въздейства върху нарастващия брой мюсюлмани и турски етнически общности в България и навсякъде на Балканите се увеличават. Турските сериали у нас вече изместват американските, а с тях идва и нов образ, ново идеологическо влияние на тази страна в България и на Балканите. Това изостря битките за интерпретация на българската история, на цялата епоха, по време на която сме били включени в Османската империя, Възраждането, национално-освободителните борби, Освобождението и водещите фигури от този период.

Нашата икономика става все по-зависима от турската и ако не се е сринала в годините на управление на ГЕРБ, то е главно поради нарастващия износ по посока на Турция. Икономическата зависимост върви с нарастваща зависимост във всяко друго отношение. В България никога не са се строили толкова джамии, колкото през последните 20 години, и в момента тя е с най-много джамии на човек от мюсюлманското вероизповедание в Европа.

Паралелно с това върви обособяването на цели региони у нас. Това става чрез постепенна промяна на техния етнически състав и преориентацията им към Турция. Факт е, че две общини от област Хасково станаха членове Съюза на общините от тюркския свят със седалище в Истанбул с надежда да получат допълнително финансиране от там. За бъдещи членове на това сдружение се готвят още четири български общини - Руен, Мадан, Момчилград и Исперих. В тази организация могат да кандидатстват "страни и региони, в които се говори турски или диалектите му, както и региони, които имат географски, исторически и културни връзки с тези страни".

Четвърто. Съществува тенденция на отслабване на структурите и институциите на българската държава, на деградация на българската държавност, която особено силно се прояви през последните години при настоящото правителство.

- Имаме по същество ликвидация на българската армия, редуцирането ѝ до наемнически легиони за изпълнение на чужди задачи по света. Офицерска легия „Раковски” съобщи, че над 2000 военни са подали рапорти за напускане на армията, поради липса на условия за труд, за кариерно израстване, в резултат на заплахи и оказване на натиск, заради променените правила за пенсиониране.
- „Световният проект за справедливост” констатира, че България е на дъното в световната класация по качество на наказателното правосъдие – на 81-во място от общо 97 държави. Така съдебната „реформа” на ГЕРБ, изчерпваща се с кадруване и натиск върху съда, както и гаврата с върховенството на закона, ни постави след държави като Пакистан, Кения и Камбоджа. По показателя отсъствие на корупция България е на 53-то място, след страни като Иран, Аржентина и Еквадор.
- Според изследване дори на намиращия се под контрола управляващите НЦИОМ доверието към правителството спрямо септември пада с 2% и днес е 29%; неодобрението е двойно по-високо и възлиза на 57%; одобрението към работата на обезличения, превърнат в проводник на недемократични, корупционни, лобистки практики и тяснопартийни политически интереси парламент, е едва 17%, срещу 68% неодобрение, което вече говори за криза на парламентаризма и на пряката демокрация; одобрението и неодобрението към парламента растат с по 5% от септември до ноември 2012.
- С опитите да оправдаят провалите си със съдебната власт и в стремежа си да я подчинят политически на своите цели, управляващите доведоха до безпрецедентна криза и компрометиране на процедурите по избор както на членове на Конституционния съд, така и на главен прокурор.
- Изследване за събираемостта на данъците в общността, направено по поръчка на Групата на социалистите и демократите в Европейския парламент от "Такс Рисърч" през март 2012г., сочи, че България има най-голям сив сектор в ЕС. Според проучването върху едно от три евро у нас не се плащат данъци. Докладът показва, че ако България се справи със сивия сектор, тя би била в състояние за 3 години да изплати целия си държавен дълг. 12,7 милиарда евро през 2009 г., или 35,3% от общия продукт на българската икономика не са били обложени, сочат данните. Така бюджетът е бил ошетен с 3,7 млрд. евро, което е било повече от достатъчно да се запълни дефицитът в публичните финанси за 2009 г. от 2,3 милиарда, сочи проучването. След нас се нареждат Румъния с дял на сивата икономика от 32,6% от БВП и Литва с 32%.
- Според *Асоциацията на индустриалният капитал* в България сивата икономика възлиза на 36,8%, докато средното за ЕС е около 15%. Подобен размер на сивия сектор говори за слаба държава и слаби институции или за участие на държавата в „преразпределянето на баницата”. Причини за сивия сектор са и тежките административни процедури, увеличаващата се безработица, ниското заплащане, задъхването на бизнеса, неразплащането на държавата с бизнеса и пр.
- Мащабите на обедняване и лумпенизация на големи маси от хора са невиждани преди това в историята. От 1989 г. досега относителният дял на бедните в България е скочил повече от 11 пъти. Унищожени са всички основни социални придобивки при социализма. Според «Евростат» България е на дъното по социални разходи в Европа. Те представляват 18,1% от БВП, зад нас са само Румъния и Латвия, докато средното ниво за

ЕС е 29,4%. През 2011 г. България е най-заstraшената от бедност и социално изключване страна в ЕС, като хората изправени пред този риск са 49%, или 3,7 млн. българи, което е увеличение с 620,000 спрямо предходната година

- Дразтично нараства разликата между отделните части на страната. Регионалното неравенство в България никога не е било толкова високо в историята. Повече от два пъти е по-висок брутният вътрешен продукт на човек от населението в София отколкото в следващия го град Варна и близо пет пъти по-висок от най-бедната област – Силистра. В столицата на човек се падат съответно 11 000 евро БВП за 2011 г. срещу 5000 евро във Варна и малко над 2300 евро в Силистра.
- Според изследване на “Икономист интелидженс юнит” къде е най-добре да се роди едно дете и какви перспективи има в различните страни България се намира на 61 място като преди нея са дори държави като Египет, Тунис, Иран, Алжир. Показателно е, че социалистическа Куба, която беше някога след нас, сега е много по-добро място да живееш и да се родиш – намира се на 40 място в класацията. България е на последно място в класацията от всички балкански държави, т.е. най-лошото място да се родиш и живееш. До това ни е довел днешния мутренски капитализъм, особено през последните години.
- Имаме тенденция на деградация и срив на бизнеса, на икономиката като цяло, изразяваща се в разпадни процеси сред малкия и средния бизнес, нарастваща безработица, закриване на предприятия.
- Независимо от честите смени на министри в Министерството на здравеопазването сривът на здравеопазването е такъв, че България заема предпоследното място в Европа по равнище на здравеопазване според Индекса на европейския здравен потребител за 2012 г. Преди нея са дори Албания и Македония. Според изследването в България не са уредени добре дори елементарни услуги като ваксинирането на бебетата, липсват голяма част от съвременните лекарства, корупцията и неравнопоставеността в здравеопазването са огромни, а около 1 млн. 200 000 души са изобщо здравно неосигурени.
- Има тенденция на деинтелектуализация и опростачване, а в масовите отношения се налага мутренски стил на поведение като между две улични банди. И ако някога социализмът реши проблемът за неграмотността в началото на 50-те години, то сегашният капитализъм отново върна неграмотността в България. Според данни на МОН днес в България 58 000 души никога не са престъпвали даже училищния праг, а стотици хиляди са отпаднали още в началното училище. Според международното изследване PISA около 40% от българските деца са неграмотни, като това са и най-бедните ученици, което означава, че българското училище не успява да преодолее социалните разлики.
- Управляващите превърнаха България през 2011 г. в най-корумпираната държава в ЕС според изследванията на Транспейрънс интернешънъл. През 2012 година ситуацията не е по-добра като в резултат на разпада на държавността и в Гърция имаме срив назад. В световен план през 2012 г. страната е на 75-то място от общо 176 изследвани държави. С 41 пункта България се определя като опасно корумпирана.
- Негативните демографски тенденции се превърнаха в демографски геноцид. Историята не помни в България да са се раждали толкова малко деца, както през последните три години и никога желанието да избягаш, да напуснеш страната не е било толкова голямо.

Това обуславя значимата роля на организация, като СТДБ, която замества ограничената дееспособност на държавата, отстъпила своя суверенитет с влизането си в ЕС. **Това дава**

огромен шанс на СТДБ да се включи в настоящето и бъдещето на страната, и да се опита да съчетае достойното си историческо минало с ролята на активен фактор в съвременното българско общество. Тя би следвало рязко да увеличи своята роля в преодоляване на духовната криза в българското общество, която носи със себе си множество опасности за българската идентичност, за оцеляването на българската нация. Някога тракийци оцеляха в условия на етническа чистка и геноцид. Сега техните наследници би следвало да направят всичко за оцеляването на българската нация.

Когато говорим за ролята на СТДБ като обществена организация, която е част от гражданското общество, следва да имаме предвид, че в българското гражданско общество съществуват различни организации, редица от които са финансирани отвън, а техните представители играят ролята на агентура на влияние в българските медии и общество, което допълнително повишава ролята на СТДБ като патриотична организация, грижеща се не просто за интересите на тракийските българи, а за интересите на България като цяло.

11. Какво да очакваме от СТДБ като обществено патриотична организация, нейните основни структури и от взаимодействието с ПК “Тракия” през 2013 г.?

Няколко са факторите, които рязко увеличават ролята и възможностите на нашата организация.

Първо. Имаме криза на съществуващата партийна система и идеологическо съзнание. Класическото ляво-дясно разделение, характерно за Западна Европа от времената на силна социална държава там е в криза. В още по-висока степен то има проблеми у нас, където така нар. “преход” дойде с очаквания за по-висок жизнен стандарт и съществуване след като се достигне до “демократия и пазарна икономика”, а вместо това бе създаден мутренски капитализъм и олигархическа и неефективна държава. В тези условия според изследванията на социолозите обаче се оказва, че по-голяма част от българите се самоопределят като десни, а не като леви, независимо че сме най-бедната държава в ЕС, с най-сринати социални системи. В тези условия във възход е популизмът и сегашното управление е типичен израз на популистко-олигархическо управление. Все повече не идеологическите деления се оказват основното, което определя поведението на гражданите, а очакванията за чиста, неопетнена и национално отговорна сила, която е некомпрометирана с бандитското разграбване при прехода към капитализъм. В тези условия се увеличава ролята и значението на патриотични организации, които успяват да запазят дистанция както от космополитичното и компрадорско говорене и поведение на голяма част от политическите елити в България, така и от националистическо-ксенофобското и изпълнено с напрежения и конфликти говорене и действие на някои политически партии и сили. Нараства ролята на националния и патриотичен вот, но засега съществуващите партии не успяват достатъчно да го привлекат. Тук има ниша и проблемът е дали ще се запълни от достатъчно привлекателни лица с убедителна програма и аргументи.

Второ. През последната година рязко се увеличиха опитите за дезинтегриране на ислямизирани българи от българската нация като се промени тяхната идентичност. Върви ускорена тенденция на промяна на идентичността на ислямизирани българи в Родопите. На 7 юли 2012 г. в Смолян бе учреден така нар. Европейски институт “Помак”, чиито инициатори са си поставили за цел да променят истината за ислямизирани българи и така да ги отродят от българската нация. На първата пресконференция, организирана от Европейски институт „ПОМАК” на 15 октомври 2012 г. в София прес бе прочетено Отворено писмо от ръководството му до президента, председателя на Народното събрание и премиера на Република България с

искането да бъдат отменени честванията по повод 100-годишнината от Балканската война. То завършваше с думите, подчертани дебело: **„Очакваме Вашето държавническо отношение и решение. Едномилионната ПОМАШКА ОБЩНОСТ е вперила поглед във Вас. Вярваме в Единството и Ви приканваме към него.“**

Появяват се сайтове и организации, издава се литература, действат активно подкрепяни отвън организации за тази цел. При това се търси подкрепа от европейски институции за отделяне на ислямизирани българи окончателно от българската нация. На 21-25 януари в Страсбург ще се проведе следващата сесия на Парламентарната асамблея към Съвета на Европа, където има опасност да се гласува резолюция в подкрепа на “помашко малцинство” в България.

През тази година излязоха две книги на така нар. “Европейски институт Помак”, които спекулират и фалшифицират идентичността на ислямизирани българи. Първата се нарича „Има ли бъдеще Велика България или защо бе скрита историята на помаците” и неин автор е Ефрем Моллов, самоопределящ се като мюсюлманин, суфи и пророк. Втората книга е подписана с псевдонима Исмен Реджебов и е озаглавена “Балканските войни в Родопите”, фалшифицираща изцяло историята на ислямизирани българи. Двете книги се разпространяват по джамиите сред всички, можещи да четат ислямизирани българи. Очевидно става дума за финансирана отвън кампания, която да дезинтегрира Родопите от България.

Върви активен строеж и на джамии, финансирани отвън. Паралелно с тежката икономическа криза и миграцията на българско население от този регион има опасност от неговото обособяване. Особено силно въздействие в това отношение има натискът на външни организации и на ДПС за пренаписване на историята на Балканската война и за обвинения срещу българите за геноцид върху българите мюсюлмани.

Трето. През последната година в контекста на загуба на влияние ДПС рязко и открито превърна в основно свое направление на дейност промяната на демографския и религиозен състав на българската държава по посока на нейната етнизация. Ще посоча основните му законодателни искания само пред последните месеци:

- Въвеждане на задължителен турски език в училищата, независимо от желанието на съответните деца да изучават този език.
- Защитата на съдените в Пазарджик имами, обвинени в религиозно-фундаменталистка дейност.
- Отношението към Генерал Делов и искането за преосмислянето на Балканската война по посока на интерпретациите, които се правят на тази война в Турция.
- Опитът да се засили ролята на Република Турция в българското общество като се прокара законопроект, чрез който да се даде българско гражданство на всички турци, изселили се някога по спогодби между двете страни, както и на техните наследници, което означава повече от един милион турци да бъдат направени български граждани, което да постави страната изцяло под турски контрол.

Четвърто. Изправени сме пред тенденции на промяна на геополитическата ситуация на Балканите и нов етап в отношенията с Турция, което може да доведе до опасни процеси на разпад на национална идентичност. В регион “Тракия” вървят усилено няколко процеса, които ние като организация, свързана с този регион не можем да пренебрегнем.

- Нараства икономическата обвързаност на регион “Тракия” с Турция, което има положителни, но има и своите отрицателни страни. Икономическата мощ и зависимост

на Турция се проявяват в промяна на политическото поведение и националното мислене в различни региони. Показателно в това отношение е решението на Общинския съвет в Ямбол да отмени предходно решение за признаване на арменския геноцид, защото това им пречело на икономическите връзки с Турция.

- Засилва се натискът за пренаписване на историята, при който нашата организация, придобива особено значение на общност, най-силно заинтересована и най-тясно свързана с тези процеси, на които трябва да противодейства.
- В тези условия много важно е тези процеси, които ще дават тепърва отражение върху всичко, ставащо в нашата страна, да бъдат следени внимателно, анализирани, отчитани и да намират правилните политики. По много причини тракийското движение, СТДБ, Тракийският научен институт, ПК “Тракия” са организациите, които най-добре познават тези процеси, най-експертно и реалистично могат да говорят по тях и да предлагат съответните политики.

Трето. Нараства тенденцията за протестен вот, като резултат от недоволството на масите. Стои въпросът накъде ще се насочи този протестен вот.

Пет са възможните посоки на движение на кризисното съзнание, както се вижда от това, което става на други места, в частност в Гърция и Западна Европа, които следва да се имат предвид и от ПК “Тракия”:

Първата посока. Разсейването на този вот между множество малки партии, една част от които са съзнателно създадени за тази цел.

Втората посока е свързана с нова вълна на антикомунизъм и търсене на виновници в бившите комунисти и “ченгета”.

Третата посока е на лява вълна, свързана с БСП и не само с нея, което засега трудно може да се очаква, тъй като БСП е натоварвана с много вини от катастрофалния преход и трудно привлича млади хора.

Четвъртата посока е ксенофобско-националистическа вълна и възможно обединение на националистически формации (Волен Сидеров предлага обединение за изборите на ВМРО и Фронта за национално спасение). Най-вероятно ще се опита да привлече някои популярни имена в листите, което ще се съчетава с няколко елемента:

- левичарски обещания за високи заплати
- умерено антинаатовско и антиевропейско говорене
- антициганско говорене
- антитурско говорене
- посочване на опасностите пред България.

Петата посока е свързана с консолидирането на патриотични и национално отговорни фактори, които да защитават националните интереси и да търсят консенсус по най-важните въпроси от дневния ред на страната, за излизане от кризата, бедността и мизерията.

12. Заключение

В заключение бих искал да подчертая, че като патриотична организация СТДБ трябва да се насочи към решаване на изброените проблеми. Това означава:

- Да излезе от затвореността си в културно-обществения коловоз и да започне да действа като обществено-патриотична организация.

- Да се обърне много по-активно към настоящето, защото ако не се захване с настоящето, губи миналото.
- Да има позиция по социално-икономическите неравенства и други проблеми на региона като безработица, липса на поминък, затваряне на предприятия, липса на икономически перспективи.
- Да има много по-активна позиция по демографските процеси, които се разгръщат в Тракия и Родопите, по опасните тенденции на промени в етнорелигиозната структура на различни региони с тенденция това да води до капсулиране на различните религиозни и етнически общности и до промяна на идентичността на тези региони изобщо.
- Да участва много по-активно в интеграцията на ислямизирания българи. Като организация, която винаги е включвала и Родопите и родопските българи в своята дейност, ние сме длъжни да бъдем най-активните защитници на ислямизирания българи срещу всички онези външни сили и вътрешни техни изпълнители в опитите да се промени тяхната идентичност. Имаме намерение много по-остро и публично категорично да се противопоставяме на онези, които се опитват да прекъснат българския родов корен на ислямизирания българи като изопащават историята от позициите на силата и манипулациите.

Благодаря ви за търпението!